QORTI TAL-MAĠISTRATI (MALTA)
BĦALA QORTI TA' ĠUDIKATURA KRIMINALI

MAĠISTRAT DR ELAINE MERCIECA LL.D.

Kawża Numru: 424/2012

IL-PULIZIA

(Spettur Herman Mula)

vs

GAVIN BORG

(Detentur tal-Karta tal-Identita' bin-numru: 258294(M))

Illum, is-27 t'Ottubru 2023

DIGRIET

Il-Qorti,

Rat l-imputazzjonijiet migjuba fil-konfront ta' Gavin Borg, ta' sbatax-il sena, iben Lewis u Mary Louise nee' Xuereb, imwieled Haz-Zabbar, nhar it-13 ta'

Gunju 1994, residenti numru 47, Triq taz-Zwejt, San Gwann u detentur tal-karta tal-identita' numru 258294(M), senjatament akkuzat tali f'dawn il-Gzejjer bejn Ottubru 2011 sa l-4 t'April 2012, f'hinijiet differenti:

1. Assocja ruhu ma' xi persuna jew persuni ohra f'dawn il-gzejjer jew barra minn dawn il-gzejjer sabiex jimporta, jbiegh, jew jittraffika f'dawn il-gzejjer, medicina (*Cannabis Grass*), bi ksur tad-dispozizzjonijiet tal-Ordinanza dwar il-Medicini Perikoluzi, Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta, jew ippromwova, kkostitwixxa, organizza, jew iffinanzja tali assoccjazzjoni;
2. Assocja ruhu ma' xi persuna jew persuni ohra f'dawn il-gzejjer jew barra minn dawn il-gzejjer sabiex jimporta, jbiegh, jew jitraffika f'dawn il-gzejjer, medicina (*Cannabis Resin*), bi ksur tad-dispozizzjonijiet tal-Ordinanza dwar il-Medicini Perikoluzi, Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta, jew ippromwova, kkostitwixxa, organizza, jew iffinanzja tali assoccjazjoni;
3. Assocja ruhu ma' xi persuna jew persuni ohra f'Malta jew barra minn Malta sabiex jimporta, jbiegh, jew jittraffika medicina psikotropika u ristretta (*ecstasy*) f'Malta, bi ksur tad-dispozizzjonijiet tal-Artiklu 120A tal-Ordinanza dwar il-Professjoni Medika u l-Professjonijiet li Ghandhom x'Jaqsmu Maghha, Kap. 31 tal-Ligijiet ta' Malta, u r-Regolamenti dwar il-Kontroll tal-Medicini, Avviz Legali 22 tal-1985 kif emendati, jew ippromwova, kkostitwixxa, organizza, jew iffinanzja l-assoccjazzjoni;
4. Assocja ruhu ma' xi persuni ohra f'Malta jew barra minn Malta sabiex jimporta, jbiegh, jew jittraffika medicina psikotropika u ristretta (*LSD*) f'Malta, bi ksur tad-dispozizzjonijiet tal-Artikolu 120A tal-Ordinanza dwar il-Professjoni Medika u l-Professjonijiet li Ghandhom x'Jaqsmu Maghha, Kap. 31 tal-Ligijiet ta' Malta, u r-Regolamenti dwar il-Kontroll tal-Medicini, Avviz Legali 22 tal-1985 kif emendati, jew ippromwova, kkostitwixxa, organizza, jew iffinanzja l-assoccjazzjoni;
5. Assocja ruhu ma' xi persuni ohra f'Malta jew barra minn Malta sabiex jimporta, jbiegh, jew jittraffika medicina psikotropika u ristretta (*Methamphetmine*) f'Malta, bi ksur tad-dispozizzjonijiet tal-Artikolu 120A tal-Ordinanza dwar il-Professjoni Medika u l-Professjonijiet li Ghandhom x'Jaqsmu Maghha, Kap. 31 tal-Ligijiet ta' Malta, u r-Regolamenti dwar il-Kontroll tal-Medicini, Avviz Legali 22 tal-1985 kif emendati, jew ippromwova, kkostitwixxa, organizza, jew iffinanzja l-assoccjazzjoni;
6. Importa jew gieghel li tigi mportata, jew ghamel xi haga sabiex tigi mportata medicina perikoluza (*Cannabis Grass*) f'Malta, bi ksur tad-

dispozizzjonijiet tal-Ordinanza dwar il-Medicini Perikoluzi, Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta;

7. Importa jew gieghel li tigi mportata, jew ghamel xi haga sabiex tigi mportata medicina perikoluza (*Cannabis Resin*) f'Malta, bi ksur tad-dispozizzjonijiet tal-Ordinanza dwar il-Medicini Perikoluzi, Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta;
8. Importa jew offra li jimporta medicina psikotropika u ristretta (*ecstasy*) minghajr awtorizzazzjoni specjali bil-miktub mis-Supretendent tas-Sahha Pubblika, bi ksur tad-dispozizzjonijiet tal-Ordinanza dwar il-Professjoni Medika u l-Professjonijiet li Ghandhom x'Jaqsmu Maghha, Kap. 31 tal-Ligijiet ta' Malta, u r-Regolamenti dwar il-Kontroll tal-Medicini, Avviz Legali 22 tal-1985 kif emendati;
9. Importa jew offra li jimporta medicina psikotropika (*LSD*) minghajr awtorizzazzjoni specjali bil-miktub mis-Supretendent tas-Sahha Pubblika, bi ksur tad-dispozizzjonijiet tal-Ordinanza dwar il-Professjoni Medika u l-Professjonijiet li Ghandhom x'Jaqsmu Maghha, Kap. 31 tal-Ligijiet ta' Malta, u r-Regolamenti dwar il-Kontroll tal-Medicini, Avviz Legali 22 tal-1985 kif emendati;
10. Importa jew offra li jimporta medicina psikotropika (*Methamphetamine*) minghajr awtorizzazzjoni specjali bil-miktub mis-Supretendent tas-Sahha Pubblika, bi ksur tad-dispozizzjonijiet tal-Ordinanza dwar il-Professjoni Medika u l-Professjonijiet li Ghandhom x'Jaqsmu Maghha, Kap. 31 tal-Ligijiet ta' Malta, u r-Regolamenti dwar il-Kontroll tal-Medicini, Avviz Legali 22 tal-1985 kif emendati;
11. Kellu fil-pussess tieghu il-pjanta tal-Cannabis kollha jew bicca minnha bi ksur tal-artikolu 8(d) tal-Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta.

Il-Qorti hija mitluba sabiex barra milli tapplika il-piena skond il-Ligi, tordna lill-imputat ihallas l-ispejjez li ghandhom x'jaqsmu mal-hatra tal-esperti skond l-artikolu 533 tal-Kodici Kriminali;

Rat u semgħet ix-xhieda,

Rat l-atti kollha tal-każ u d-dokumenti esebiti, inkluż l-Ordnijiet tal-Avukat Ġenerali ai termini tas-sub-artikolu (2) tal-Artikolu 22 tal-Ordinanza dwar il-Mediċini Perikolużi (Kap. 101 tal-Liġijiet ta' Malta) u tas-subartikolu (2) tal-artikolu 120A tal-Ordinanza dwar il-Professjoni Medika u il-Professjonijiet li ghandhom x'jaqsmu Maghha (Kap. 31 tal-Ligijiet ta' Malta),

sabiex din il-kawża tinstema' minn din il-Qorti bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali[1];

Rat id-digriet tal-assenjazzjonijiet ta' kawzi u doveri tal-Prim Imhallef tat-28 ta' Lulju 2021 u l-ezenzjoni tal-partijiet mis-smigh mill-gdid tax-xhieda gia mismugha viva-voce minn dina l-Qorti diversament preseduta;

Rat li din il-Qorti assumiet il-funzjonijiet ta' Qorti dwar id-droga fit-termini tal-artikolu 8 tal-Kap. 537 tal-Ligijiet ta' Malta nhar il-15 ta' Lulju 2020;

Rat li permezz ta' nota ipprezentata nhar it-30 ta' Mejju tas-sena 2022, din il-Qorti giet infurmata li l-qua imputat kien temm il-pjan ta' kura b'success;

Semghet ukoll ix-xhieda tal-Assistent Registratur tal-Qrati u Tribunali Kriminali li kkonfermat li prezentament Borg ghandu biss il-kaz odjern pendenti fil-konfront tieghu;

Semghet is-sottomissjonijiet tal-partijiet;

Ikkunsidrat:

A. <u>Fatti tal-Kaz</u>

Illi mix-xhieda tal-ispettur Bondin, jirrizulta li l-fatti tal-kaz odjern jafu l-bidu taghhom ghal meta l-pulizija tal-iskwadra ta' kontra d-droga rcevew informazzjoni dwar traffikar ta' droga. In segwietu ghal din l-informazzjoni kien gie arrestat Alexander Hickey li mill-informazzjoni li kien ta lill-pulizija huwa kien kixef madwar hdax-il student li kienu komplici f'cirku ta' traffikar ta' droga. Fix-xhieda tieghu (in kontro ezami), l-ispettur Malcolm Bondin jispjega li, l-irwol tal-qua imputat Gavin Borg kien dak li kien qed jaghmel l-orders bl-uzu tal-computer sabiex tigi importata d-droga f'Malta. Jirrizulta li huwa kien ferm abbli bil-computers u kien ghamel rickerka minn fejn kien sab sit minn fejn setgha jaghmel l-orders ghal sustanza illecita bil-ghan li din tintbaghat Malta permezz tal-posta. Mill-investigazzjonijiet tal-pulizija ma rrizultax li Borg kien involut fit-traffikar. L-ispettur Bondin li l-irwol ta' Borg (hawn fuq imsemmi) hareg car mix-xhieda guramentata li kienet giet irrillaxxata ai termini tal-artikolu 24A(12) u (13) tal-Kap. 101 tal-Ligijiet ta'

[1] Fol. 5 u 6 tal-atti processwali.

Malta. Il-pulizija kien ghamlu tfittxija fir-residenza tal-imputat fejn hemmhekk kien elevaw plastic bags, rizla paper, filters, parcel box, 2 sim cards u laptop. Fuq talba tal-prosekuzzjoni, din il-Qorti (diversament ippreseduta) hatret lil Dr. Martin Bajada bil-ghan li jestratta l-informazzjoni mill-laptop li nstab fir-residenza tal-qua imputat. Madanakollu Dr. Bajada informa l-Qorti li huwa ma setghax jaccessa l-informazzjoni fuq dan il-laptop tenut kont li l-istess laptop kien ristrett b'password.

B. Punti Preliminari

B.1 Stqarrija tal-imputat kif ukoll ix-xhieda guramentata tal-imputat ai termini tal-artikolu 24A(12) u (13) tal-Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta.

Illi fl-istadju investigattiv, Gavin Borg, irrillaxxa stqarrija lill-pulizija dwar il-fatti mertu tal-kaz odjern fil-prezenza ta' missieru tenut kont li huwa dak iz-zmien kien ghadu minuri. Din l-istqarrija ttiehdet fl-4 t'April 2012[2] u dana wara li l-imputat rrifjuta d-dritt ghall-assistenza legali qabel l-istqarrija u ta' dan iffirma dikjarazzjoni f'dan is-sens fil-prezenza ta' zewg xhieda[3].

Il-ligi vigenti f' April 2012 kienet tipprovdi li l-imputat jinghata d-dritt ghall-assistenza legali limitament <u>ghal siegha qabel l-interrogatorju biss</u>. Dan id-dritt jirrizulta li gie offrut lill-imputat odjern izda gie rrifjutat (hekk kif l-imputat kellu kull dritt li jaghmel). Madanakollu jrid jinghad li d-dritt ristrett ghall-assistenza legali qabel it-tehid tal-istqarrija ma jistgha qatt jigi ekwiparat mad-dritt ghall-assistenza legali waqt l-istqarrija. Dan l-ahhar dritt ma giex mghoti lil Borg u dan l-ghaliex dan it-tip ta' dritt gie ntrodott fil-Kodici Kriminali permezz ta' l-Att LI fit-28 ta' Novembru 2016.

Mill-atti processwali ma jirrizultax li kien hemm ragunijiet impellenti li setghu zammew lill-imputat milli jkun assistiet permezz ta' avukat jew prokuratur legali waqt l-interogazzjoni. Fil-fatt, hekk kif inghad iktar 'il fuq, mid-dokumenti pprezentati jirrizulta li l-qua imputat gie offrut id-dritt ghall-assistenza legali <u>qabel</u> (mhux waqt) l-interrogazzjoni. Isegwi ghalhekk li probabilment l-unika raguni l-ghaliex l-imputat ma giex offrut u ma kienx

[2] Dokument immarkat bhala HM2 (fol. 17 tal-atti processwali)
[3] Dokument immarkat bhala HM1 (fol. 16 tal-atti processwali)

mghejjun minn avukat waqt l-interrogazzjoni kienet l-ghaliex il-ligi vigenti dak iz-zmien ma kinitx tippermettieha.

Sussegwentament l-imputat ghazel li jigguramenta l-imsemmija stqarrija quddiem il-Magistrat Dr. Antonio Mizzi u dana l-ghada u cioe' fil-5 t'April 2012 u dana minghajr ebda assistenza legali dejjem skond kif kienet vigenti l-ligi dak iz-zmien.

Illi l-guriprudenza lokali ricenti fir-rigward tal-assistenza legali waqt l-interrogatorju jidher li qed tistrieh fuq l-insenjament mghoti fil-kaz **<u>Beuze v il-Belgju</u>** (App. Numru 71409/10) tad-9 ta' Novembru 2018, li kien jitratta ukoll sitwazzjoni fejn il-ligi domestika relevanti ma kinitx tippermetti l-assistenza legali waqt l-interrogazzjoni u fejn ma kienx hemm ragunijiet impellenti ghalfejn ma tigiex offruta l-assistenza tal-avukat. F'dan il-pronunzjament intqal:

> *"120. The fairness of a criminal trial must be guaranteed in all circumstances. However, what constitutes a fair trial cannot be the subject of a single unvarying rule but must depend on the circumstances of the particular case (see Ibrahim and Others, ... § 250). The Court's primary concern, in examining a complaint under Article 6 § 1, is to evaluate the overall fairness of the criminal proceedings ... ... "*
>
> *121. As the Court has found on numerous occasions, compliance with the requirements of a fair trial must be examined in each case having regard to the development of the proceedings as a whole and not on the basis of an isolated consideration of one particular aspect or one particular incident, although it cannot be ruled out that a specific factor may be so decisive as to enable the fairness of the trial to be assessed at an earlier stage in the proceedings. ... ... "*
>
> *... ... ... "139. The stages of the analysis as set out in the Salduz judgment – first looking at whether or not there were compelling reasons to justify the restriction on the right of access to a lawyer, then examining the overall fairness of the proceedings – have been followed by Chambers of the Court in cases concerning either statutory restrictions of a general and mandatory nature, or restrictions stemming from case- specific decisions taken by the competent authorities.*

"140. In a number of cases, which all concerned Turkey, the Court did not, however, address the question of compelling reasons, and neither did it examine the fairness of the proceedings, but found that systematic restrictions on the right of access to a lawyer had led, ab initio, to a violation of the Convention ... ... Nevertheless, in the majority of cases, the Court has opted for a less absolute approach and has conducted an examination of the overall fairness of the proceedings, sometimes in summary form ... and sometimes in greater detail ...

"141. Being confronted with a certain divergence in the approach to be followed, in Ibrahim and Others the Court consolidated the principle established by the Salduz judgment, thus confirming that the applicable test consisted of two stages and providing some clarification as to each of those stages and the relationship between them (see Ibrahim and Others, ... §§ 257 and 258-62).

"144. In Ibrahim and Others the Court also confirmed that the absence of compelling reasons did not lead in itself to a finding of a violation of Article 6. Whether or not there are compelling reasons, it is necessary in each case to view the proceedings as a whole (see Ibrahim and Others, ... § 262). That latter point is of particular importance in the present case, since the applicant relied on a certain interpretation of the Court's case-law on the right of access to a lawyer ... to the effect that the statutory and systematic origin of a restriction on that right sufficed, in the absence of compelling reasons, for the requirements of Article 6 to have been breached. However, as can be seen from the Ibrahim and Others judgment, followed by the Simeonovi judgment, the Court rejected the argument of the applicants in those cases that Salduz had laid down an absolute rule of that nature. The Court has thus departed from the principle that was set out, in particular, in the Dayanan case and other judgments against Turkey.

"145. Where there are no compelling reasons, the Court must apply very strict scrutiny to its fairness assessment. The absence of such reasons weighs heavily in the balance when assessing the overall fairness of the criminal proceedings and may tip the balance towards finding a violation. The onus will then be on the Government to demonstrate convincingly why, exceptionally and in the specific circumstances of the

case, the overall fairness of the criminal proceedings was not irretrievably prejudiced by the restriction on access to a lawyer[4] *(see Ibrahim and Others, ... § 265).......*

"147. Lastly, it must be pointed out that the principle of placing the overall fairness of the proceedings at the heart of the assessment is not limited to the right of access to a lawyer under Article 6 § 3 (c) but is inherent in the broader case-law on defence rights enshrined in Article 6 § 1 of the Convention ... ...

"148. That emphasis, moreover, is consistent with the role of the Court, which is not to adjudicate in the abstract or to harmonise the various legal systems, but to establish safeguards to ensure that the proceedings followed in each case comply with the requirements of a fair trial, having regard to the specific circumstances of each accused.......

"150. When examining the proceedings as a whole in order to assess the impact of procedural failings at the pre-trial stage on the overall fairness of the criminal proceedings, the following non-exhaustive list of factors, drawn from the Court's case-law, should, where appropriate, be taken into account (see Ibrahim and Others, ... § 274, and Simeonovi, ... § 120):

"(a) whether the applicant was particularly vulnerable, for example by reason of age or mental capacity;

"(b) the legal framework governing the pre-trial proceedings and the admissibility of evidence at trial, and whether it was complied with – where an exclusionary rule applied, it is particularly unlikely that the proceedings as a whole would be considered unfair;

"(c)whether the applicant had the opportunity to challenge the authenticity of the evidence and oppose its use;

"(d) the quality of the evidence and whether the circumstances in which it was obtained cast doubt on its reliability or accuracy, taking into account the degree and nature of any compulsion;

[4] Emfazi ta' dina l-Qorti

"(e) where evidence was obtained unlawfully, the unlawfulness in question and, where it stems from a violation of another Convention Article, the nature of the violation found;

"(f) in the case of a statement, the nature of the statement and whether it was promptly retracted or modified;

"(g) the use to which the evidence was put, and in particular whether the evidence formed an integral or significant part of the probative evidence upon which the conviction was based, and the strength of the other evidence in the case;

"(h) whether the assessment of guilt was performed by professional judges or lay magistrates, or by lay jurors, and the content of any directions or guidance given to the latter; "

(i)the weight of the public interest in the investigation and punishment of the particular offence in issue; and

"(j) other relevant procedural safeguards afforded by domestic law and practice".

Kif inghad iktar 'il fuq f'din is-sentenza, l-istqarrija mghotija lill-pulizija giet sussegwentament ikkonfermata quddiem il-Magistrat u dan fit-termini tal-artikolu 24A(12) tal-Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta. Ghaldaqstant issir referenza ghas-sentenza mogħtija mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (sede Kostituzzjonali) fl-10 ta' Mejju 2017, fl-ismijiet **Il-Pulizija (Spettur Josric Mifsud) vs Josianne Azzopardi.** F'dak il-każ, l-imputata Josianne Azzopardi rrilaxxjat stqarrija lill-Pulizija Eżekuttiva fejn ghamlet diversi dikjarazzjonijiet inkriminanti, liema stqarrija hija wara kkonfermatha bil-ġurament quddiem il-Maġistrat tal-Għassa. Bhal kaz odjern, qabel l-interrogatorju tagħha, hija ngħatat is-solita twissija skont il-liġi, iżda ma ngħatatx id-dritt li tottjeni parir legali, u wisq inqas il-jedd li tkun assistita minn avukat waqt l-istess interrogatorju. Il-Prim'Awla tal-Qorti Civili (sede Kostituzzjonali) ddikjarat is-segwenti:

"Din il-Qorti taqbel perfettament mal-insenjament tal-Qrati fid-deċiżjonijiet ċitati. L-Avukat Ġenerali ma ġab l-ebda ġustifikazzjoni għaliex kien hemm restrizzjoni għall-aċċess tar-rikorrenti għall-avukat ħlief li l-liġi kif kienet ma kinitx

tipprovdi għal tali dritt favur persuna arrestata. B'applikazzjoni ta' dawn il-prinċipji, il-Qorti ssib illi minkejja li d-dritt tar-rikorrenti għal smigħ xieraq ma ġiex leż f'dan l-istadju, ċertament illi sseħħ leżjoni f'każ illi l-istqarrija li tat lill-pulizija fit-13 ta' Frar 2004 u dik li għamlet aktar tard dak inhar quddiem il-Maġistrat Inkwirenti jibqgħu jagħmlu parti mill-proċeduri kriminali pendenti quddiem il-Qorti referenti. Il-Qorti ma tistax ma tikkunsidrax ukoll illi r-rikorrenti kellha biss tmintax-il sena meta seħħ dan l-episodju u kienet l-ewwel darba li ġiet arrestata u tressqet il-Qorti, fejn mhux biss ikkonfermat l-istqarrija tagħha kif kienet mingħaliha li ser tagħmel, iżda effettivament irrilaxxat stqarrija oħra pjuttost dettaljata u dan kollu mingħajr ma kienet ingħatat xi forma ta' assistenza legali, bir-riżultat illi, kif jikkonferma wkoll l-Ispettur Josric Mifsud, hija kienet aġitata waqt li kienet qiegħda tirrilaxxa l-istqarrija tagħha.

...

Għar-raġunijiet kollha premessi, il-Qorti, filwaqt li tagħmel referenza għall-fatti lamentati minn Josianne Azzopardi fit-talba għal referenza kostituzzjonali fil-proċeduri fl-ismijiet Il-Pulizija (Spettur Josric Mifsud) vs Josianne Azzopardi li hija pendenti quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali, senjatament illi ġie mittiefes id-dritt fondamentali tagħha għal smigħ xieraq kif protett bl-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 6(1) u 6(3) tal-Konvenzjoni Ewropea dwar id-Drittijiet tal-Bniedem, liema lment wassal lil dik il-Qorti sabiex fl-24 ta' Frar 2016 tagħmel l-ordni ta' referenza, qiegħda tiddikjara illi fil-konfront tal-istess Josianne Azzopardi ma ssib li kien hemm l-ebda vjolazzjoni tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u tal-artikoli 6(1) u 6(3) tal-Konvenzjoni għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali, madanakollu, issib illi <u>jkun hemm ksur jekk isir użu mill-istqarrija li tat ir-rikorrenti lill-pulizija dakinhar tat-13 ta' Frar 2004 u l-istqarrija li tat quddiem il-Maġistrat Inkwerenti fl-istess jum, fil-proċeduri kriminali de quo</u>.

Għalhekk qiegħda tibgħat dan il-provvediment flimkien mal-atti lura lill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali sabiex tkompli tisma' u tiddeċiedi skont kif intqal f'din ir-referenza." [sottolinear ta' din il-Qorti]

Fis-sentenza mghotija mill-Qorti tal-Appell (sede Superjuri) fl-ismijiet **ir-Repubblika ta' Malta vs. Kevin Sammut** (16 ta' Frar 2022), saret referenza ghas-sentenza hawn fuq citata ta' Bueze vs. Belgium u ddikjarat:

"12. Illi f'dan il-kwadru ta' fatti, huwa indubitat illi l-istqarrija pre-trial magħmula mill-appellat, kif sussegwentement minnu ġġuramentata, hija prova determinanti f'dan il-proċess penali u dan għaliex din hija inkriminatorja. L-appellat fil-mument li kien arrestat jidher li kien ferm vulnerabbli, għalkemm kif tajjeb stqarret l-Ewwel Qorti kien raġel matur ta' tmienja u għoxrin sena. Kien konfuż, u anzjuż. …

13. Illi dan kollu seħħ, kif ingħad, u kif anke stqarret l-Ewwel Qorti fissentenza appellata, meta l-appellat ma kellu ebda dritt li jiddefendi ruħu permezz ta' xi forma ta' assistenza legali, bit-twissija li tingħata tkun dik vigenti skont il-liġi f'dak iż-żmien, u injar mill-konsegwenzi tal-mod kif kien qiegħed iwieġeb għal mistoqsijiet li kienu qed isirulu, seta' inkrimina ruħu u dan mingħajr ma kellu dik id-difiża adegwata. Dan jista' jisarraf f'preġudizzju irrimedjabbli għall-appellat għalkemm fl-Istruttorja kien debitament assistit kif ukoll fl-istadju taċ-ċelebrazzjoni tal-ġuri huwa ser ikun assistit minn avukat u ser ikollu l-opportunita' iressaq id-difiża tiegħu. Illi allura, għalkemm l-istqarrija tad-09 ta' Settembru 2009 kienet rilaxxata skont il-liġi viġenti f'dak iż-żmien, madanakollu huwa indubitat illi din il-prova li ittieħdet meta l-appellat ma kellux il-jedd li jiddefendi ruħu, hija prova determinanti tant illi, bil-mod kif l-appellat wieġeb għal mistqosijiet li sarulu huwa seta' inkrimina ruħu irrevokabbilment u dan bi preġudizzju serju għarretta amministrazzjoni tal-ġustizzja. Dan ifisser illi għalkemm għad irid ikun iċċelebrat il-ġuri, madanakollu huwa bil-wisq evidenti f'dan l-istadju talproċeduri, meta il-Qorti hija mogħnija bil-provi kkumpilati, illi l-prova li l-Prosekuzzjoni qed tfittex li tagħmel

permezz tal-istqarrija rilaxxata millappellat lil pulizija, u ftit tal-ħin wara ġġuramentata quddiem l-Inkwirenti, tista' tkun vvizzjata minħabba il-fatt illi l-appellat ma setax jiddefendi ruħu kif xieraq f'mument meta huwa kien vulnerabbli, u ma kienx assistit, kif indikat iktar 'il fuq, u għalhekk din il-prova għandha tiġi imwarrba. F'dan ilkaż, il-Qorti hija tal-fehma illi n-nuqqasijiet minnha ravviżati ma jistgħu blebda mod ikunu sanati anke jekk l-Imħallef togat neċessarjament irid iwissi lil ġurati fl-indirizz finali tiegħu b'dawn l-imsemmija nuqqasijiet, li x'aktarx ser jivvizjaw l-istqarrija magħmula mill-appellat miksuba mingħajr ma kellu ebda difiża, sabiex b'hekk ikun ferm riskjuż li huma jistrieħu fuqha meta jiġu biex jagħmlu il-ġudizzju aħħari tagħhom. Dan minħabba l-fatt li meta din ilQorti twieżen il-valur probatorju ta' din l-istqarrija meta komparat malpregudizzju irrimedjabbli li ser ibati l-appellat f'każ li l-istess tkun ammess, huwa indubitat illi il-preġudizzju rekat jiżboq il-valur probatorju tagħha."

Fis-sentenza fl-ismijiet **<u>Christopher Bartolo vs. Avukat tal-Istat</u>** mghotija mill-Qorti Kostituzzjonali nhar is-26 ta' April 2022, nghad:

"28. Illi kif qalet din il-Qorti fis-sentenza tagħha tal-5 ta' Ottubru, 2018, huwa ċar li l-istqarrijiet li ta l-appellat lill-Pulizija se jkollhom u kellhom impatt fil-proċeduri kriminali u l-eżitu tagħhom. <u>Mela dak li jgħodd għall-imsemmija stqarrijiet u l-użu li seta' jsir minnhom f'dawk il-proċeduri, issa, bis-saħħa ta' dak li qiegħed ikun deċiż f'din is-sentenza, jgħodd ukoll għall-istqarrija maħlufa mill-appellat quddiem il-Maġistrat Inkwirenti</u>. Ukoll jekk l-imsemmi mpatt ma jolqotx l-ammissjonijiet li huwa għamel u tenna fuq medda ta' żmien matul il-proċeduri msemmija sa ma nħareġ lAtt tal-Akkuża (bit-tħaddim tad-dispożizzjonijiet tal-Artikolu 392B(1) u (4) tal-Kodiċi Kriminali), <u>il-fatt li seta' jsir użu mill-istqarrija maħlufa kien jaf joħloq ħsara lill-appellat</u>. Kemm hu hekk, joħroġ ċar minn qari mqar ħafif tas-sentenza mogħtija mill-Qorti Kriminali fis-27 ta' April, 2017, li ħafna mill-kunsiderazzjonijiet magħmulin minn dik il-Qorti hija u tkejjel il-piena li kellha tagħti lill-appellat akkużat, kienu jsemmu l-imsemmija stqarrijiet u dak li jingħad fihom;

29. Illi għalhekk din il-Qorti tqis li, ladarba b'din is-sentenza se tagħti rrimedju li lanqas ma jmissu jsir użu aktar tal-istqarrija maħlufa mirrikorrent appellat quddiem il-Maġistrat Inkwirenti, hekk ukoll għandha tagħti rimedju għat-tħassir tas-sentenza mogħtija mill-Qorti Kriminali safejn jirrigwardaw il-kunsiderazzjonijiet li saru fiha dwar dak li l-akkużat stqarr qabel ma irreġistra għal aktar minn darba l-ammissjoni tiegħu għall-akkuzi mressqa." (emfazi ta' din il-Qorti)

Fil-kaz in dezamina, mill-qari tal-istqarrija u xhieda guramentata tal-imputat hawn fuq imsemmija jirrizulta li l-imputat inkrimina lilu nnifsu rigward il-maggor parti tal-imputazzjonijiet migjuba fil-konfront tieghu tant li ammont sostanzjali tal-imsemmija imputazzjonijiet jistriehu unikament fuq dak iddikjarat fl-istqarrija. Illi indubbjament id-dikjarazzjonijiet li ghamel fix-xhieda tieghu bil-gurament quddiem il-Magistrat Inkwerenti setghu kienu ta' pregudizzju ghal konsegwenzjali difiza tieghu. Jirrizulta ukoll li dak iz-zmien l-imputat kien minuri tant li kellu biss sbatax-il sena u kien b'fedina penali netta. Dan kollu jindika li l-imputat kien persuna vulnerabbli u li din kienet l-ewwel darba li l-imputat safa' arrestat u interrogat.

Ghaldaqstant dina l-Qorti, wara li hadet konjizzjoni tal-provi migbura u l-gurisprudenza ricenti relatata mal-valur probatorju li hija ghandha taghti l-istqarrija u l-konsegwenzjali xhieda guramentata ai termini tal-artikolu 24A(12) u (13) tal-Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta, mehuda f'cirkostanzi simili ghal dawk tal-kaz odjern, partikolarment il-fatturi stabbiliti sabiex isir l-analizi tal-*overall fairness* tal-proceduri, ma hijiex tal-fehma li jkun opportun li tistrieh fuq l-istqarrija u x-xhieda guramentata tal-qua imputat quddiem il-Magistrat sabiex tistabillixi r-reita o meno tal-imputat ghall-imputazzjonijiet odjerni u ghaldaqstant ser tghaddi sabiex tiskarta l-istess stqarrija u xhieda guramentata li tikkonferma l-istess stqarrija.

B.2 Stqarrijiet guramentati ta' Patrick Fountain; Gary Falzon; Mark Bonello; Alexander Hickey; Stefan Francis Mintoff u Jean Marc Portanier

Illi fil-kaz odjern, apparti l-istqarrija u x-xhieda guramentata tal-qua imputat ai termini tal-artikolu 24A(12) u (13) tal-Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta, il-prosekuzzjoni strahet fuq ix-xhieda guramentata (dejjem ai termini tal-artikolu 24A(12) u (13) tal-Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta) tal-persuni hawn fuq

imsemmina u cioe' ta' Patrick Fountain; Gary Falzon; Mark Bonello; Alexander Hickey; Stefan Francis Mintoff u Jean Marc Portanier bil-ghan li tipprova l-irwol tal-imputat f'dan ic-cirku ta' importazzjoni u traffikar ta' sustanzi illeciti. Fl-imsemmija stqarrijiet guramentati huma xehdu dwar l-involviment taghhom kif ukoll tal-qua imputat f'dan ic-cirku ta' traffikar ta' droga. Minn ezami tal-atti processwali jirrizulta li l-prosekuzzjoni ma ressqitx lill-imsemmija xhieda u cioe' lil Patrick Fountain; Gary Falzon; Mark Bonello; Alexander Hickey; Stefan Francis Mintoff u Jean Marc Portanier sabiex jixdhu viva voce fil-prezenza tal-imputat u isegwi ghalhekk li huma ma kienux soggetti ghall-kontro-ezami tal-istess imputat.

Stabbiliti dawn il-fatti, dina l-Qorti trid tevalwa l-piz tal-prova li ghandha tinghata lix-xhieda guramentata tax-xhieda hawn fuq imsemmija mghotija ai termini tal-artikolu 24A(12) u (13) tal-Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta. F'dan ir-rigward issir referenza ghas-sentenza tal-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) mghotija fis-26 ta' Mejju 2003 fl-ismijiet **il-Pulizija vs. Pierre Gravina**, fejn gie ddikjarat:

> *"Issa, huwa principju generali li "...ix-xhieda ghandhom dejjem jigu ezaminati fil-Qorti u viva voce" (Artikolu 646(1), Kap. 9). Ghal din ir-regola, pero`, hemm certi eccezzjonijiet li jipprovdi ghalihom l-istess Artikolu 646 fissubartikoli li jigu wara s-subartikolu (1). Hemm ukoll l-eccezzjoni tad-deposizzjoni mehuda in segwitu ghall-hrug ta' ittri rogatorja li bil-procedura traccjata fl-Artikolu 399 tal-Kodici Kriminali, procedura li giet ritenuta applikabbli anke ghal kawzi sommarji (ara* ***Il-Pulizija v. Angelo Grima*** *App. Krim. 18 ta' Ottubru, 1952), u li fil-prattika giet ukoll applikata mill-Qorti Kriminali f'xi kazijiet wara l-hrug tal-att ta' akkuza. U hemm l-eccezzjoni ta' meta xhud jinstema' f'daru minhabba mard jew xjuhija (Art. 647, Kap. 9). Jigi osservat li anke fil-kaz ta' xiehda permezz ta' rogatorji u ta' xhieda li jinstemghu f'darhom, l-imputat jew akkuzat ghandu dejjem il-jedd li jkun presenti waqt is-smigh tax-xhud jew li jahtar rappresentant tieghu ghal waqt tali smigh – Art. 647(3) u 399(2). L-ewwel sentenza tal-Artikolu 30A tal-Kap. 101 taghmilha cara li dak l-Artikolu qed jipprovdi ukoll eccezzjoni, pero` mhux eccezzjoni ghar-regola kontenuta fl-Artikolu 646(1) tal-Kodici Kriminali izda ghar-regola kontenuta fl-Artikolu 661 ta' l-istess Kodici. Minn dan isegwi, li anke meta l-prosekuzzjoni tkun trid taghmel uzu minn dikjarazzjoni guramentata mehuda skond l-imsemmi Artikolu 30A, ir-regola ghandha tkun li minn ikun ghamel dik l-istqarrija ghandu jingieb fil-qorti biex l-imputat jew akkuzat ikun jista' jikkontroezaminah dawrha. S'intendi, dan ma jfissirx li jekk ix-xhud, meta jigi ezaminat jew kontro-ezaminat, ibiddel jew jirritratta minn dak li jkun qal fid-dikjarazzjoni guramentata, allura*

dik id-dikjarazzjoni (jew il-parti mibdula jew ritrattata) ma tkunx aktar tista' tittiehed bhala prova kontra l-akkuzat; il-gudikant jista' xorta wahda, wara li jkun sema' lix-xhud, jasal ghall-konkluzzjoni li il-verita` hija dik kontenuta fl-istqarrija guramenetata u mhux dak li jkun iddepona fil-qorti x-xhud. Ifisser biss li, bhala regola, min ikun ghamel tali stqarrija guramentata ghandu jingieb il-qorti ghall-fini ta' kontroll da parti tal-akkuzat jew imputat. F'dan is-sens ukoll esprimiet ruhha l-Qorti Ewropea fil-kawza ***Kostovski v. Netherlands*** *(20 ta' Novembru, 1989) meta qalet li d-dritt ta' akkuzat li jikkonfronta xhud migjub kontra tieghu* ***does not mean, however, that in order to be used as evidence statements of witnesses should always be made at a public hearing in court: to use as evidence such statements obtained at the pre-trial stage is not in itself inconsistent with paragraphs (3)(d) and (1) of Article 6, provided the rights of the defence have been respected. As a rule, these rights require that an accused should be given an adequate and proper opportunity to challenge and question a witness against him, either at the time the witness was making his statement or at some later stage in the proceedings*** *((1990) 12 E.H.R.R.434, para. 41)."*

L-istess principju gie riavvizat fis-sentenza tal-Qorti Kriminali tat-8 ta' April 2010, fl-ismijiet Ir-**<u>Repubblika ta' Malta vs Matthew-John Migneco</u>**:

"S'intendi, dana l-Artikolu 30A tal-Kap. 101 irid dejjem jinqara fid-dawl tad-disposizzjonijiet ġenerali tal-Kodiċi Kriminali (eċċetwat l-Artikolu 661 tal-istess Kodici, li għalih l-Artikolu 30A jagħmel deroga espressa). Issa, l-Artikolu 549(4) (u ma jistax ikun hemm dubju li l-intervent ta' Maġistrat taħt is-subartikoli (12) u (13) tal-Art. 24A tal-Kap. 101 hija forma ta' inkjesta dwar l-in genere b'modalitajiet kemm xejn differenti meħtieġa għall-finijiet tal-istess Kap. 101) u 646(2) tal-Kap. 9 huma ċari fil-portata tagħhom: id-deposizzjoni regolarment mogħtija fl-inkjesta dwar l-in genere ... tista' tingieb bhala prova, u mhux sempliċiment għall-finijiet ta' kontroll, <u>basta, pero`, li x-xhud jinġieb ukoll fil-qorti biex jiġi eżaminat viva voce</u> ... ħlief jekk ix-xhud ikun mejjet, ikun barra minn Malta jew ma jkunx jista' jinstab... (ara l-proviso tas-subartikolu (2) tal-imsemmi Artikolu 646)." (sottolinear ta' din il-Qorti).

Fis-sentenza tal-Qorti Kriminali tas-6 ta' Lulju 2016, fl-ismijiet **<u>Ir-Repubblika ta' Malta vs Charles Paul Muscat</u>**, b'referenza għall-Artikolu 30A tal-Kap. 101 u l-Artikolu 661 tal-Kap. 9 u wara li gew ikkonfermati l-principji stabbiliti permezz tas-sentenzi hawn fuq imsemmija, ingħad hekk:

"Izda jekk f'dak l-istadju (guri) *huma jiddikjaraw li ser jaghzlu li ma jixhdux biex ma jinkrimnawx irwiehom fil-process penali li jkun ghadu pendenti fil-konfront taghhom, imbaghad f'dak l-istadju il-gurati ghandhom jigu ggwidati meta jigu biex jiznu il-valur probatorju tal-istqarrijiet guramentati u dan ghaliex "The right to a fair administration of justice holds so prominent a place in a democratic society that it cannot be sacrificed to expediency."*

Dan ghaliex kif gie deciz fil-kaz **Luca v Italy** [(2003) 36 EHRR 46], inghad mill-Qorti Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem:-

"As the court has stated on a number of occasions . . . it may prove necessary in certain circumstances to refer to depositions made during the investigative stage (in particular where the witness refuses to repeat his deposition in public owing to fears for his safety, a not infrequent occurrence in trials concerning Mafia-type organisations). If the defendant has been given an adequate and proper opportunity to challenge the depositions, either when made or at a later stage, their admission in evidence will not in itself contravene Article 6.1 and 3(d). The corollary of that, however, is that where the conviction is both solely or to a decisive degree based on depositions that had been made by a person whom the accused has had no opportunity to examine or to have examined, whether during the investigation or at the trial, the rights of the defence are restricted to an extent that is incompatible with the guarantees provided by Article 6."

Dan ifisser allura illi hemm erba' kriterji li jridu jigu ikkunsidrati:

1. *Ix-xhieda bhala regola ghandha tinghata viva voce fil-Qorti fejn l-akkuzat ikollu kull opportunita' li jikkontrolla dak li jghid ix-xhud.*
2. *Il-fatt illi x-xhieda ma jixhdux madanakollu ma ghandux iwassal ghall-inammissibilita` tal-istqarrija minnhom rilaxxata fl-istadju tal-investigazzjonijiet jew fil-pre-trial stage u dan ghaliex irid jittiehed in konsiderazzjoni l-fatturi kollha tal-kaz, bhal perezempju fil-kaz meta xhud ma jistax jingieb jixhed ghax ikun miet.*
3. *L-affidabbilita ta' dik l-istqarrija u tax-xhud li jkun irrilaxxjaha.*
4. *Finalment jekk dik ix-xhieda guramentata wahedha hijiex l-unika prova inkriminanti u deciziva fil-konfront tal-persuna akkuzata."*

Stabbiliti dawn il-principji, jinghad ukoll li fil-kaz in dezamina ma gewx osservati d-dittami tal-artikolu 646(1) tal-Kodici Kriminali li jistipula li:

Bla ħsara tad-dispożizzjonijiet li ġejjin ta' dan l-artikolu, ix-xhieda għandhom dejjem jiġu eżaminati fil-qorti u vivavoce.

L-unika eccezzjonijiet ghal din ir-regola huma s-segwenti (a) meta jitqiesu ċ-ċirkostanzi tal-każ, huwa evidenti lill-Qorti li xhieda viva voce tista' tikkawża

ħsara psikoloġika lix-xhud u (b) jekk ix-xhud ikun mejjet, (c) ikun barra minn Malta jew (d) ma jkunx jista' jinsab.

Mill-atti processwali ma jirrizultax li dawn ir-ragunijiet huma applikabbli ghax-xhieda in kwistjoni. Mill-atti processwali jirrizulta li xhieda hawn fuq imsemmija kienu qed jaffaccjaw proceduri kriminali fil-konfront taghhom u dan in konnessjoni mal-fatti suggett tal-kaz odjern. Ir-raguni l-ghaliex dawn ix-xhieda ma xehdux meta gew imharrka mill-prosekuzzjoni kienet il-ghaliex kien hemm proceduri fil-konfront taghhom u konsegwentament ezercitaw id-dritt kostituzzjonali taghhom – id-dritt tas-silenzju. Jinghad ukoll li dawn ix-xhieda huma meqjusa bhala ko-akkuzati u l-imsemmija xhieda guramentata giet mghotija fi stadju meta huma kienu ser jaffaccjaw proceduri fil-konfront taghhom. Konsegwentament f'dawn ic-cirkostanzi din il-Qorti ma hijiex tal-fehma li jkun *safe and satisfactory* li hija tistrieh fuq ix-xhieda guramentata tal-persuni hawn fuq indikati iktar u iktar meta l-imsemmija xhieda ma xehdux *viva voce* fil-prezenza tal-imputat hekk kif rikjest mil-ligi b'tali mod li l-istess imputat ikun jista' jikkontrolla u jaghmel il-kontro-ezami tal-istess xhieda. Konsegwentament din il-Qorti ser tiskarta l-istess ai fini ta' kunsiderazzjonijiet dwar ir-reita o meno tal-imputat fir-rigward tal-imputazzjonijiet odjerni.

C. <u>Kunsiderazzjonijiet dwar htija</u>

Stabbiliti dawn il-kwistjonijiet preliminari, jinghad li l-unika prova ohra mressqa mill-prosekuzzjoni kienet dik li esebiet il-laptop elevat mir-residenza tal-qua imputat u li allegatament kien uzat sabiex isiru l-orders ghas-sustanza illegali minn fuqu. Madanakollu, hekk kif inghad iktar qabel f'din is-sentenza, l-imsemmi laptop ma setghax jigi accessat u ghaldaqstant din il-Qorti hija sprovista minn kwalunkwe prova dwar l-informazzjoni li setghet kienet mahzuna fuq l-istess apparat eletroniku inkluz informazzjoni dwar siti accessati jew ordnijiet ghal provista ta' sustanzi illeciti.

Fin-nuqqas ukoll ta' din il-prova, din il-Qorti hija kompletament sprovista minn kwalunkwe prova li tistgha b'xi mod tissostanzja l-ewwel ghaxar imputazzjonijiet imressqa mill-prosekuzzjoni. Ghaldadqstant din il-Qorti ser tghaddi sabiex tillibera lill-qua imputat mill-istess.

In kwantu ghall-ahhar imputazzjoni li tirrigwarda l-pussess semplici tal-pjanta cannabis, din ukoll ma hijiex sostnuta mill-provi mressqa mill-prosekuzzjoni tenut kont li din il-Qorti skartat l-istqarrija u x-xhieda guramentata tal-imputat. Jinghad ukoll li minkejja li mill-provi mressqa mill-imputat, partikolarmenti ai fini tat-talba tieghu sabiex din il-Qorti tassumi l-

funzjonijiet ta' Qorti dwar id-droga, jirrizulta li l-imputat kien jikkonsma il-cannabis ma jirrizultax jekk dan kienx isir fil-perjodu specifiku indikat fic-citazzjoni ghaldaqstant din il-Qorti ma tistax issib lill-qua imputat hati ta' din l-ahhar imputazzjoni.

Decide:

Ghal dawn il-mottivi, din il-Qorti, qed issib lill-qua imputat, Gavin Borg, mhux hati tal-imputazzjonijiet migjuba fil-konfront tieghu u konsegwentament qed tilliberah mill-istess.

MAGISTRAT DR. ELAINE MERCIECA BA. LL.D.

Christine Farrugia

Deputat Registratur